

INCLUSIVE PLAY: BEWUSTWORDING EN ACTIE DOOR SPEELBELEID

Inclusive play of inclusief spel is het samenspelen van kinderen met en zonder beperking. Dit is een leuk en leerzaam element in de ontwikkeling van kinderen. Organisaties als de Nederlandse Stichting voor het Gehandicapte Kind (NSGK) en de Speeltuinbende proberen die ontwikkeling te stimuleren. Ze willen bewustwording creëren voor het belang van inclusive play gedurende de opvoeding en waar mogelijk een impuls geven aan samen spelen. Een heleboel speelplaatsen in Nederlandse buurten zijn helaas nog niet klaar voor inclusive play, maar in welke mate stimuleren gemeenten dit op hun (semi)openbare speelplaatsen?

Er zijn voldoende publicaties beschikbaar over het belang van spelen en inclusief spel. Zo staat voorop dat elk kind het recht heeft om buiten te spelen. Dit wordt benadrukt door de ratificatie van het VN-verdrag inzake de rechten van mensen met een beperking op 1 juli 2016 en de rechten van het kind. Voor ieder kind heeft spelen een andere betekenis. Ieder kind moet zich al spelend fysiek, mentaal en sociaal kunnen ontwikkelen en inclusive play is daarbij cruciaal om een optimale ontwikkeling voor alle kinderen mogelijk te maken. Het op jonge leeftijd aanwennen van een actieve en sociale levensstijl werkt door op oudere leeftijd. Dit helpt in het reduceren van zorgkosten en stimuleert het zorgen voor elkaar.

Steden dienen bewoners te faciliteren, echter voor mensen met een beperking is dit (al dan niet bij spelen) nog niet altijd het geval. Kinderen en volwassenen met een handicap hebben een hoger risico op het oplopen van verwondingen of sociale exclusie. Enkele voorbeelden zijn moeite in het verkeer, onderwijs op aparte scholen, buitensluiting en pestgedrag. Dit wordt onder meer veroorzaakt door het stedelijke ontwerp met: hoogteverschillen, tunnels, viaducten, hellingbanen en trappen. Ook de hoge parkeerdruk, smalle paden en het gebrek aan toegankelijke openbare toiletten helpt hierin niet mee. Daarnaast zijn veel kinderen niet gewend kinderen met een beperking te betrekken in de maatschappij, door de onzichtbaarheid van deze kinderen. Dit werkt door op latere leeftijd.

Hoe de openbare ruimte wordt ingevuld is opgenomen in beleidsdocumenten. Om toegankelijkheid en inclusive play te waarborgen, kunnen de zeven stappen van Leyenaar (2009) worden gebruikt. Leyenaar onderscheidt de volgende stappen; beleidsagenda, prioritering, -formulering, beleidsvorming, implementatie, communiceren en evaluatie. Bij iedere stap is het van belang aandacht te hebben voor inclusive play.

Daarbij wordt de participatie van burgers steeds belangrijker in dit proces. Deze inspraak komt het beste tot zijn recht tijdens de ontwerpfase van een speelplek, waar nu vaak nog niet wordt gedacht aan kinderen met een handicap. Het helpt echter wanneer dit gewaarborgd is in het speelbeleidsplan. Hierbij is het van belang dat niet alleen de zogenoemde 'wijkburgemeesters' aan het woord komen, maar er een evenwichtige samenstelling is van de buurt, inclusief de vertegenwoordiging van gezinnen met een gehandicapt kind. Om deze mensen te betrekken in dit proces is extra persoonlijke aandacht een pre, gezien de vaak al hoge druk die op deze gezinnen rust.

Wat doen gemeenten op het gebied van speelbeleid?

Uit een enquête onder de Nederlandse gemeenten (respons: 38%, 151/393) kwam het volgende beeld naar voren:

- 82% van de respondenten heeft aan een speelbeleidsplan of een vergelijkbaar document te hebben. De naam, lengte en inhoud van deze documenten variëren sterk;
- 28% van de respondenten geeft aan toegankelijkheid en inclusive play te hebben opgenomen in hun speelbeleidsplan;
- 54% van de respondenten geeft aan toegankelijke speeltuinen te hebben, waar inclusive play mogelijk is. Dit houdt veelal in dat er een toegankelijke ondergrond is en eventueel een vogelnestschommel. Er zijn echter ook speelplekken die gevarieerde oplossingen bieden voor diverse beperkingen.

In een analyse van de speelbeleidsplannen van 8 Nederlandse gemeente en een casestudie over de gemeente Lingewaard en Nijmegen zijn speelbeleid en daaraan gerelateerde beleidsdocumenten geanalyseerd. 14 personen werden geïnterviewd: 2 deskundigen, 2 moeders van een gehandicapt kind, 5 ambtenaren en betrokken professionals uit Nijmegen en 4 uit Lingewaard. Hieruit kwam naar voren dat de lengte, inhoud en kwaliteit van de speelbeleidsplannen sterk blijken te verschillen. Een gemeenschappelijke structuur ontbreekt, terwijl dit handvatten kan bieden om de kwaliteit te waarborgen. Een speelbeleidsplan van behoorlijke kwaliteit wordt beschouwd als een belangrijke voorwaarde voor de realisatie van kwalitatieve inclusieve speelplaatsen, die de rechten van alle kinderen waarborgen. Dus ook die van de vaak ondervertegenwoordigde kinderen met een handicap. Een kwalitatief goed speelbeleidsplan voldoet ten minste aan het volgende:

- Schetst kort de demografische kenmerken van de gemeente;
- Heeft een geldigheid van 4 tot 10 jaar, met een tijdige evaluatie van de aangenomen visie en strategie;
- Is integraal opgesteld met aangrenzend/overlappend beleid;
- Bevat een financiële paragraaf;
- Borgt de kwantiteit en kwaliteit van het voorzieningsniveau voor de verschillende doelgroepen;
- Wordt opgevolgd door een aansluitend beheerplan om het beleid om te zetten in acties.

Het onderwerp 'inclusive play' zou - wanneer niet in het speelbeleidsplan aanwezig - als beleidsagendapunt moeten worden toegevoegd om te zorgen dat dit de visie op spelen in het nieuwe beleidsplan versterkt. Het begint dus met het creëren van bewustwording onder ambtenaren, de beleidsmakers en de politiek (die het bredere publiek aanspreken).

Wat verwachten gezinnen met een kind met een handicap?

Gezinnen met een gehandicapt kind verwachten niet dat alle speeltuinen worden aangepast voor hun kind, zo blijkt. Wel verwachten zij dat er een speeltuin in de buurt is waar inclusive play mogelijk is en dat toegankelijkheid een basiselement is voor alle speeltuinen. Het moet voor iedereen mogelijk zijn om zonder blokkades de speelplek op te komen en de speelplek moet overzichtelijk zijn en veilig te gebruiken voor iedereen. Goede toegankelijkheid door gebruik van de juiste oppervlakken zou de standaard moeten zijn om iedereen gelijke kansen te bieden. Dit houdt echter niet in dat de gehele speelplek verhard moet zijn, want ook losse bodemmateriaal kunnen een uitdaging bieden tijdens het spelen. Een variatie aan spelelementen en de bereikbaarheid en toegankelijkheid van deze en overige faciliteiten zijn daarbij belangrijk voor het maken van een inclusieve speelplek.

Ouders zien, in tegenstelling tot wat veel ambtenaren denken, hun gehandicapte kind liever samen spelen met anderen kinderen op reguliere speeltoestellen, dan dat zij gebruik maken van de vaak dure speciaal voor hen ontwikkelde speeltoestellen. Het is dus het belangrijkste dat alle kinderen gebruik kunnen maken van de toestellen en dat zij samen kunnen spelen. Ouders geven ook aan dat zij niet de expert zijn op het gebied van spelen voor kinderen met een handicap. Zij kennen de behoeften van hun eigen kind maar niet die van andere kinderen, ouders verwachten dat de gemeente die expertise wél heeft.

Het rekening houden met kinderen met een handicap is nog niet vanzelfsprekend. Het vergaren van kennis rondom inclusive play en het creëren van bewustzijn bij ambtenaren, professionals en bewoners zijn enkele van de belangrijkste aspecten om inclusive play meer te stimuleren. De hier gepresenteerde inzichten rondom de verwachtingen met betrekking tot toegankelijkheid en inclusive play en de opname in speelbeleid, kunnen gemeenten helpen hun speelbeleid- en beheerplan te verbeteren. De betrokkenheid van de burgers kan daarbij inzicht bieden in welke aanpassingen nodig zijn voor een specifieke speelplek, waardoor ook de in de buurt wonende kinderen met een handicap buiten mee kunnen spelen.

Voor meer informatie of het volledige onderzoeksrapport kunt u contact opnemen met de auteur via onderstaand e-mailadres.

Samenvatting masterthesis Urban Geography

Auteur:
Nick Althuisen
n.althuisen@sicuro.nl

Begeleiders:
Rianne van Melik - Radboud University
Luuk van Term - De Speeltuinbende
Ing. Elske Oost-Mulder - OBB Ingenieurs